



## ژوزف شومپتر

ژوزف شومپتر یکی از سه اقتصاددان برتر جهان است. او اقتصاددانی اتریشی‌الاصل می‌باشد که از اقتصاددانان نهادگرا و دگراندیش شمرده می‌شود.

### فهرست مندرجات

- ۱ - توصیف اجمالی
- ۲ - نقش شومپتر بر اقتصاد
- ۳ - آرای ژوزف شومپتر
- ۳.۱ - کار آفرینی
- ۳.۲ - زوال امپراطوری کاپیتالیسم
- ۴ - نقد شومپتر
- ۵ - پانویس
- ۶ - منبع

### توصیف اجمالی

ژوزف شومپتر در فوریه ۱۸۳۳ در شهر تریش (Triesch)، واقع در امپراتوری اتریش که اکنون جزء کشور چکسلواکی محسوب می‌شود، به دنیا آمد. پدر وی که یک تولیدکننده پوشاک بود، ۴ سال بعد از تولد او فوت کرد. در سن ۷ سالگی مادرش با یک درجه‌دار ارتش اتریش ازدواج کرد. همین امر باعث ورود وی به یک زندگی اشرافی شد. وی سال‌های ۱۹۰۱ تا ۱۹۰۶ را در دانشگاه وین جهت اخذ دکترای حقوق گذراند. سپس مدت کوتاهی را صرف بازدید از انگلستان و تمرین حقوق در **مصر** قرار داد و در سال ۱۹۰۹ به اتریش بازگشت و در مقام استادی در رشته **اقتصاد** آغاز به‌کار کرد. او در سال ۱۹۱۱ عضو هیئت علمی دانشگاه گراس (University of Graz) شد و تا ۱۹۱۸ به تدریس پرداخت در سال ۱۹۱۹ رادای وزارت مالیه امپراتوری اتریش را بر تن کرد؛ اما به‌مدت کوتاهی قبل از ارائه پیشنهاد مالی خود به مجلس مجبور به استعفا شد. سپس ریاست بانک بیدرمن (Biedermann) را در وین عهده‌دار شد؛ که در این کار نیز به‌علی از جمله وضعیت اقتصادی پس از **جنگ** و عزم همکاری، در سال ۱۹۲۴ ورشکسته شد. وی پس از آن به **زنگی** دانشگاهی بازگشت و در سال ۱۹۲۵ در دانشگاه بن شروع به تدریس نمود. پس از ظهور **نازیسم** به ایالات متحده مهاجرت کرد و در سال ۱۹۳۰ که دوران طلایی دانشگاه‌هاروارد محسوب می‌شود، یکی از اعضای این دانشگاه شد.

[۱] هایلبر ونر، رابرت ل، بزرگان اقتصاد، احمد شهسا، تهران، انقلاب اسلامی، ۷۰، ص ۳۷۰.

[۲] شومپتر، ژوزف، کاپیتالیسم سوسیالیسم و دموکراسی، حسن منصور، تهران، مرکز، ۱۳۷۵، چلپ اول، ص ۱۲.

[۳] <http://www.econlib.org/library/Enc/bios/Schumpeter.html>

شومپتر در طول زندگی خود، ۱۵ کتب و در حدود ۲۰۰ مقاله به رشته تحریر درآورد. اولین کتب وی، در سن ۲۸ سالگی، تحت عنوان نظریه توسعه اقتصادی (Theory of Economic Development) و آخرین آن تاریخ تحلیلی اقتصاد (History of Economic Analysis) است. از دیگر آثار مهم شومپتر می‌توان به "نوسانت تجاری" و "سرمایه‌داری، سوسیالیسم و دموکراسی" نام برد که به ترتیب در سال‌های ۱۹۳۹ و منتشر شده‌اند. شومپتر در ۱۹۵۰ به‌علت خونریزی مغزی در **خواب** از دنیا رفت.

[۴] Questia Media America· Inc. www.questia.com

Publication Information: Book Title: Marx· Schumpeter· & Keynes: A Centenary Celebration of Dissent. Contributors: Suzanne W. Helburn-editor: [۵]

·David F. Bramhall-editor. Publisher: M. E. Sharpe. Place of Publication: Armonk· NY. Publication Year: ۱۹۸۶. ص ۱۴۹-۱۵۱.

www.encyclopedia.com [۶]

<http://www.econlib.org/library/Enc/bios/Schumpeter.html> [۷]

سایت دانشگاه‌هاروارد. [۸]

### نقش شومپتر بر اقتصاد

شومپتر به‌مانند مارکس، اعتقاد داشت که سرمایه‌داری در درازمدت نمی‌تواند جایگاه خود را حفظ کند و دوره‌ی آن به پایان خواهد رسید؛ با این تفاوت که وی از این مسئله برخلاف مارکس خرسند نبود، بلکه می‌گفت اگر پزشکی در زمان حال پیش‌بینی کند که بیمارش خواهد مرد، به‌معنای تمایل پزشک به مرگ بیمار نیست. به‌نظر او، طبقه‌ی کارگر در پایان دادن به **سرمایه‌داری** یا پدید آوردن **سوسیالیسم**، هیچ نقشی بازی نمی‌کند؛ بلکه آنچه دنیای سرمایه‌داری را به زوال می‌کشاند، همان موفقیت‌های **کاپیتالیسم** است؛ این نظریه در کتب "سرمایه‌داری، سوسیالیسم و دموکراسی" به‌رشته تحریر درآمده است و نکته‌سنجی‌های وی در این کتب، هنوز آن‌را به‌عنوان یکی از بهترین نقدهای دنیای سرمایه‌داری، زنده نگاه

داشته است. اثر گرانسنگ وی، در زمینه تحلیل عقاید اقتصادی است؛ که پس از مرگش با ویراستاری همسر سومش الیزابت بودی (Elizabeth Boudy Schumpeter) منتشر شد. نگارش این کتاب طی ده سال انجام شده است. وی با تحلیل عقاید اقتصاددانان سیر تاریخی [علم اقتصاد](#) را بررسی نموده است. این کتاب از چنان جامعیتی برخوردار است که به [آدام اسمیت](#) (۱۷۹۰-۱۷۲۳)، بهای چندانی نمی‌دهد و [آلفرد مارشال](#) (۱۸۴۲-۱۹۲۴) را اقتصاددانی سردرگم می‌داند؛ ولی در عوض [لیون والرین](#) (۱۸۳۴-۱۹۱۰) را به‌عنوان بزرگترین اقتصاددان زمانه می‌ستاید. شومپیتر در این کتاب، به‌دقت انواع مطالعه در تاریخ علم اقتصاد را به‌خوبی تفکیک و موشکافی کرده و با مطالعه‌ی تکوین و تحول مفاهیم، روش‌ها و فنون در سیر تفکر اقتصاد به ریشه‌یابی آرا در اقتصاد پرداخته است و رابطه میان آموزه‌های اقتصادی و ساختارهای آن‌را به زیبایی تبیین نموده است.

[۹] هایلبر ونر، رابرت ل، بزرگان اقتصاد، احمد شهسا، تهران، انقلاب اسلامی، ۷۰، ص ۳۷۰.

[۱۰] شومپیتر، ژوزف، کاپیتالیسم سوسیالیسم و دموکراسی، حسن منصور، تهران، مرکز، ۱۳۷۵، چاپ اول، ص ۱۲.

[۱۱] <http://www.econlib.org/library/Enc/bios/Schumpeter.html>

وی یکی از پیشگامان در استفاده و ارتقای اقتصادسنجی نیز محسوب می‌شود که بنیانگذاری انجمن اقتصادسنجی آمریکا نیز از فعالیت‌های او به‌شمار می‌رود.

## آرای ژوزف شومپیتر

نظریات و آرای مختلفی از شومپیتر وارد شده که در اینجا به برخی از آنها اشاره می‌شود.

[۱۲] قدیری اصلی، باقر، سیر اندیشه اقتصادی از افلاطون تا کینز، فرا کینز یان، لیبرال‌های معاصر، نگراندیشان و گیرندگان جایزه نوبل اقتصادی، دانشگاه تهران، تهران، ۱۳۷۶، چاپ نهم، ص ۷۶۴.

## ← کار آفرینی

وی مرحله رونق سرمایه‌داری را با ظهور کارفرمایان نوآور و مبتکر، قرین می‌داند؛ بدین نحو که نوآوران با ابتکار جدید به امید سود بیشتر دست به نوآوری می‌زنند و سرمایه‌گذاری جدید صورت می‌پذیرد، اشتغالات جدید به‌وجود می‌آید و سطح تولید بالا می‌رود. در پی آن، مقلدان از نوآور تقلید می‌کنند. که در این دوره، هر قدر تعداد این مقلدان بیشتر گردد، فاز رونق اقتصادی طولانی‌تر می‌گردد. مرحله رکود زمانی اتفاق می‌افتد که رونق به حد اعلا خود برسد. حضور مقلدان بیشتر، عرصه سود نوآوران را کم می‌کند. کم شدن سود، به‌خطر افزایش قیمت منابع تولید، رقابت محصولات و فرا رسیدن بازپرداخت وام اتفاق می‌افتد. خود این امر، سبب کاهش سرمایه‌گذاری شده و به‌علت اشباع بازار، اقتصاد حالت انقباضی و رکود به‌خود می‌گیرد. در مرحله بعدی زمانی رونق اتفاق می‌افتد که ابتکارات جدید پا به عرصه گذاشته و سبب تهییج و رونق جدید شوند. نوآوری‌های اقتصاد سرمایه‌داری به‌طور دائم به‌میرداری‌های قدیمی را از بین می‌برد و نوعی جدید از به‌میرداری به‌وجود می‌آورند و باعث ظهور خلق جدید خواهند شد. به نظر شومپیتر، در نظام سرمایه‌داری یک نوآور یک شخصیت اقتصادی بسیار مهم است، به‌همین دلیل، چون مدیر تجاری در کارهای روزانه خود، هیچ‌گونه احتیاجی به "رهبری اقتصادی" ندارد، نمی‌تواند وظایف نوآور را انجام دهد.

## ← زوال امپراطوری کاپیتالیسم

نام وی در اقتصاد با کار آفرینی (Entrepreneurship) همراه است؛ اما در میان دانشمندان دیگر رشته‌های علوم اجتماعی، نظریه زوال سرمایه‌داری (Capitalism's Demise) وی شهرت فراوانی دارد. به‌نظر شومپیتر طبقه‌ی کارفرما اساساً مسؤل ظرفیت زیاد تولید و سرمایه است و این طبقه به‌لایم آملگی‌اش برای خطرپذیری در بازار رقابت‌آمیز، باعث توسعه کالاهای جدید می‌شود. روند سرمایه‌داری به‌دنبال گسترش سرمایه است؛ در نتیجه برای ازدیاد سرمایه، راهی به‌جز تجمع سرمایه‌های بیشتر و تاسیس شرکت‌های بزرگ وجود ندارد. در این شرکت‌ها، مدیران به اعتبار می‌رسند و تصمیم می‌گیرند چه چیزی تولید بشود و چه چیزی تولید نشود. اهمیت مدیران، به‌اندازه‌ی پررنگ می‌شود که به‌جای همه چیز قرار می‌گیرند. در این شرکت‌ها نوعی مالکیت تعمیم‌یافته ایجاد می‌شود که این امر، باعث تقسیم شرکت و در پی آن سرمایه خواهد شد و اعتبار سرمایه از میان می‌رود. در سرمایه‌داری قرن بیستم به‌علت ایجاد تمرکز در شرکت‌های سهامی بزرگ، ابداعات اقتصادی باید به‌وسیله این شرکت‌ها به‌درون اقتصاد راه یابد. در نتیجه، اصالت فردی و شخصیت اصلی نوآور از دست رفته و محیط اجتماعی ایجاب می‌کند که پدیده نوآوری در جهت خواسته‌های مدیران شرکت‌های سهامی صورت پذیرد و همین امر، سبب زوال انگیزه سودجویی براساس رقابت فردی، محجوریت نوآور و سکون کاپیتالیسم خواهد شد. شومپیتر مهم‌ترین علت این روند را وجود تضادهای اجتماعی می‌داند. در پی این تضاد، خصومت هم در سطح عمومی و هم در طبقه روشنفکر نسبت به نظام اجتماعی ظاهر می‌شود. این خصومت در میان طبقات اجتماعی و بالاخص بین کارگران و کارفرمایان تشدید شده و منجر به ایجاد اتحادیه‌های کارگری و کارفرمایی می‌گردد و بر مبنای همکاری وسیع، پایه‌های اقتصاد سرمایه‌داری را منهدم می‌کند. بدین‌ترتیب، سرمایه‌داری به‌تدریج ریشه‌های دگرگونی خود را به‌وجود می‌آورد. لازم به ذکر است که شومپیتر، مانند [مارکس](#)، سوسیالیسم را جانشین طبیعی سرمایه‌داری می‌داند. شومپیتر معتقد است که همان‌طوری که غول‌های عظیم سرمایه‌داری جایگزین سرمایه‌داری رقابتی شدند، به همان ترتیب، نیز یک مدیریت سوسیالیستی حاکم بر این غول‌های عظیم سرمایه‌داری خواهد شد.

## نقد شومپیتر

در نقد نظریات شومپیتر می‌توان به چند نکته اشاره کرد:

(۱) وی با انکار قدرت دولت به این نتیجه‌گیری رسیده است؛ در حالی‌که دولت، خود می‌تواند مهم‌ترین عامل نظارت بر "نظام سرمایه‌داری متشکل و اصلاح‌شده" و عامل حفاظت از آن باشد.

(۲) وی در مورد جوامع سرمایه‌داری صحبت نمی‌کند در واقع نوعی خلط میان شرایط فلسفی و اجتماعی جوامع اروپایی با شرایط صنعتی جامعه آمریکا دیده می‌شود، تعریف وی از نظام سرمایه‌داری آمریکا است و پیشگویی خود را نسبت به آینده آن براساس اروپا ارائه می‌دهد.

(۳) نقد دیگری که در مورد پیدایش [خصومت](#) بین طبقات اجتماعی نظیر طبقه کارفرما و کارگر، مؤسسات نظیر اتحادیه‌های کارگری به وی وارد است، وجود این‌گونه مؤسست که از طریق روابط مسالمت‌آمیز بین این اتحادیه‌ها و کارفرمایان در سرمایه‌داری معاصر است که تیشه بر ریشه سرمایه‌داری زده است.

(۴) در جایی دیگر، نیز خاطر نشان می‌سازد که انگیزه فردی برای سرمایه‌گذاری و ابقای آن با ایجاد شرکت‌های سهامی بزرگ و وجود سهامداران متعدد از بین می‌رود. در صورتی‌که این شرکت‌ها، در هر مرحله‌ی باشند، می‌توانند از طریق تطمیع مالی مدیران شرکت، انگیزه‌هایی برای بقا و ایجاد نوآوری داشته باشند.

(۵) نوآوری به‌عنوان یکی از عوامل توسعه اقتصادی در درون خود یک حالت خود ترمیمی دارد که می‌تواند موضوع زوال سرمایه‌داری را تحت تاثیر خود قرار دهد. با تاسیس شرکت‌های بزرگ و مدیریت ماهر و فعال، نوآوران، به‌کنار زده نمی‌شوند؛ بلکه به‌عنوان بازویی در دست مدیران، ارج و قرب بهتری می‌یابند.

[۱۳] تفصیلی، فریدون، تاریخ عقاید اقتصادی از افلاطون تا دوره معاصر، تهران، نی، چاپ دوم، ۱۳۷۵، ص ۴۰۳-۴۰۵.

۱. [↑](#) هایلبر ونر، رابرت ل، بزرگن اقتصاد، احمد شهسا، تهران، انقلاب اسلامی، ۷۰، ص ۳۷۰.
۲. [↑](#) شومپتر، ژوزف، کاپیتالیزم سوسیالیسم و دموکراسی، حسن منصور، تهران، مرکز، ۱۳۷۵، چاپ اول، ص ۱۲.
۳. [↑](http://www.econlib.org/library/Enc/bios/Schumpeter.html) .http://www.econlib.org/library/Enc/bios/Schumpeter.html
۴. [↑](http://www.questia.com) Questia Media America Inc. www.questia.com
۵. [↑](#) Publication Information: Book Title: Marx, Schumpeter, & Keynes: A Centenary Celebration of Dissent. Contributors: Suzanne W. Helburn-  
۱۹۸۶. editor: David F. Bramhall-editor. Publisher: M. E. Sharpe. Place of Publication: Armonk, NY. Publication Year: ۱۹۸۶.
۶. [↑](http://www.encyclopedia.com) www.encyclopedia.com
۷. [↑](http://www.econlib.org/library/Enc/bios/Schumpeter.html) .http://www.econlib.org/library/Enc/bios/Schumpeter.html
۸. [↑](#) سایت دانشگاه هاروارد.
۹. [↑](#) هایلبر ونر، رابرت ل، بزرگن اقتصاد، احمد شهسا، تهران، انقلاب اسلامی، ۷۰، ص ۳۷۰.
۱۰. [↑](#) شومپتر، ژوزف، کاپیتالیزم سوسیالیسم و دموکراسی، حسن منصور، تهران، مرکز، ۱۳۷۵، چاپ اول، ص ۱۲.
۱۱. [↑](http://www.econlib.org/library/Enc/bios/Schumpeter.html) .http://www.econlib.org/library/Enc/bios/Schumpeter.html
۱۲. [↑](#) قدیری اصلی، باقر، سیراندیشه اقتصادی از افلاطون تا کینز، فرا کینزین، لیبرالهای معاصر، دگراندیشان و گیرندگان جایزه نوبل اقتصادی، دانشگاه تهران، تهران، ۱۳۷۶،  
چاپ نهم، ص ۷۶۴.
۱۳. [↑](#) تفضلی، فریدون، تاریخ عقاید اقتصادی از افلاطون تا دوره معاصر، تهران، نی، چاپ دوم، ۱۳۷۵، ص ۴۰۳-۴۰۵.

## منبع

[سایت پژوهی، برگرفته از مقاله «ژوزف شومپتر»، تاریخ بازیابی ۱۳۹۷/۲/۷.](#)

رده‌های این صفحه: [اثری‌های چک تئیر](#) | [اثری‌های مه‌لجرت‌کرده به ایالات متحده](#) | [استادان دانشگاه بین](#) | [اقتصاددانان اهل اثریش](#) | [اقتصاددانان توسعه](#) | [اهالی دانشگاه هاروارد](#) | [تاریخ‌نگاران تفکر اقتصادی](#) | [دانش‌آموختگان دانشگاه بین](#) | [کاتولیک‌های رومی اهل اثریش](#) | [مقالات پژوهی](#)